

DOI:

Проблеми та переваги дистанційного навчання в Україні під час війни

Рябініна М. А., аспірантка,

*науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Кочубей Т. Д.
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Актуальним питанням державної політики України в умовах війни залишається надання якісних освітніх послуг для здобувачів освіти. Водночас використання інструментів дистанційного навчання є досить складним завданням, зумовлює виникнення ряду труднощів, які впливають на ефективність освітньої політики. Дистанційна освіта під час воєнного стану змушує більш ґрунтовно аналізувати основні проблеми та перспективи її розвитку.

Наразі дистанційне навчання має суттєві недоліки, що можуть негативно позначитися на якості здобутих знань. З березня поточного року в 13 областях України відновилося навчання в школах, яке було призупинене через війну. Понад 700 шкіл постраждали від бомбардувань або зруйновані повністю, тому відновлення освітнього процесу залежить від безпекової ситуації в кожному регіоні України. Так, у областях, де ситуація напружена, освітній процес призупинений. Поступово діти повертаються до звичайного ритму життя, у багатьох частково відступає воєнний стрес. Так, за повідомленням міністра освіти і науки Сергій Шкарлета: «У школах спостерігається унікальна ситуація: класи «розростаються» ледве не на всю Європу, а подеколи й на кілька континентів. Учні – крім різних регіонів України – підключаються до уроку з Польщі, Німеччини, Хорватії, Португалії. Такі реалії злочинної війни в поєднанні з сучасними засобами комунікації».

На час воєнного стану дистанційні школи та освітні платформи надали безоплатний доступ до навчання. Перелік шкіл та платформ для дистанційної освіти (за даними Міністерства освіти та науки України), які можуть використовувати для успішного навчання учасники освітнього процесу.

Національна електронна платформа «Всеукраїнська школа онлайн» (уроки з усіх предметів для учнів 5-11 класів).

Освітній проєкт «Навчання без меж» – спільний проєкт Міністерства освіти і науки України, Міністерства культури та інформаційної політики.

Дистанційна школа «Атмосферна школа».

Дистанційна школа «Оптіма» (доступ до річних матеріалів для 1-11 класів).

Дистанційна школа «DAR» (навчальна платформа для учнів 7-11 класів).

Академія сучасної освіти «А+» (онлайн-проект для дітей України у Zoom).

Дистанційна школа Команди «Jamm School» (для учнів 5-11 класів).

Платформа сучасної освіти «ThinkGlobal Online» («живі» уроки, навчальні матеріали та додаткові активності).

Дистанційна школа «Liko Education Online» (для 2-11 класів).

Екстернат-платформа «Alterra School».

Освітня платформа «OkStudy» (безоплатні та щоденні онлайн-зустрічі з дітьми від 6 років: танці, ігри, англійська тощо).

Комп'ютерна Академія «ШАГ» (серія онлайн майстер-класів і тематичних зустрічей для дітей 7-14 років: безпека в інтернеті, створення та перші кроки для заробітку на NFT, розробка ігор за допомогою Construct).

Науковий ліцей Кліма Чурюмова (реєстрація на онлайн-уроки та регулярні щоденні зустрічі дітей із психологом).

Центр дистанційної освіти «Джерело» (вільний доступ до повного пакету «Слухач» (1-11 класи) для самонавчання).

Проект «School Navigator» (записи уроків а також уроки в режимі реального часу українською, англійською та російською мовами).

Математична онлайн-платформа «GIOS».

Науково-дослідницька школа «Базис».

Демократична школа «Майбутні».

Визначимо основні труднощі в системі дистанційної освіти сьогодні: різка зміна умов проведення навчання, невизначеність у подальшій освітній діяльності, відсутність або нестача актуальних нормативно-правових актів, неналежне надання необхідної допомоги та підтримки викладачам, відсутність умов для всіх учасників освітнього процесу в деяких регіонах.

Проблеми, які супроводжують процес дистанційної освіти, потребують комплексного вирішення, чіткої державної політики, свідомого ставлення учасників освітнього процесу до роботи в непередбачуваних умовах. Навчальний зміст цієї галузі в умовах війни варто оптимізувати, щоб зменшити навантаження на учнів. Насамперед ідеться про скорочення обсягу текстів для читання, оскільки дітям, які перебувають у стані тривалого стресу, важко довгий час утримувати увагу.

Упровадження механізмів дистанційної взаємодії створює значну кількість проблем не тільки для студентів, але й для педагогів. На вчителів лягає відповідальність за розвиток в учнів критичного мислення, медіаграмотності. Проводити навчання потрібно відповідно до віку та психоемоційного стану учнів, зважаючи на те, що певна інформація чи візуальні матеріали можуть засмутити учнів. Викладачу сьогодні треба бути психологом. Так, Тамара Ткаченко, учитель історії в

Кременчуцькому ліцеї № 30 «Олімп», ділиться власним досвідом: «Якщо в мене перший урок, завжди запитую: «Як ви почуваетесь? Як справи? Як настрої? Була повітряна тривога? Слава Богу, що лише повітряна тривога, що все закінчилося добре, усі живі-здорові, а за вікном – сонечко. Продовжуємо навчання». Минув якийсь час після початку війни, і діти трохи адаптувалися, навіть навчатися стали краще! Стали більш активними, відповідальними навіть ті, хто раніше міг пропустити урок. У перші дні було справді важко. Ті, хто молодше, залюбки ділилися страхами-переживаннями, кричали «Слава Україні!», і я мала обов'язково відповісти «Героям слава!». А от коли вела урок у восьмому класі, було враження, що я розмовляю сама з собою: усі сиділи мовчки, неможливо було добитися виразної відповіді на жодне питання. Лише за кілька днів потроху відтанули».

Складність побудови системи дистанційного навчання формує безліч проблем, що можуть вплинути на результат навчальної діяльності. Виділимо основні проблеми дистанційної освіти: неналежний рівень взаємодії між педагогом та здобувачем освіти; низький рівень технічного та ресурсного забезпечення; недостатня кількість викладачів, що спеціалізуються на методиці дистанційної освіти; відхід від традиційних форм і методів роботи.

Ось чому в умовах війни питання вдосконалення процесу дистанційної освіти потребує більш глибокого та всебічного розуміння труднощів віддаленої взаємодії, що передбачає висвітлення й обґрунтування вказаної проблематики.

Організація та забезпечення ефективної дистанційної освіти – результат плідної роботи всіх суб'єктів освітньої діяльності. Реалізація дистанційного навчання можлива суто завдяки поєднанню нормативно-правового, організаційного та фінансового забезпечення. Кваліфікований педагогічний (викладацький) склад – один із вагомих елементів дистанційної освіти. Викладач повинен бути готовим до виконання навчальних програм шляхом проведення групових занять онлайн, швидкої перевірки завдань, надання додаткових роз'яснень тощо. Високі вимоги до педагогів є запорукою якісного рівня викладання дисциплін та надання необхідних послуг здобувачам освіти.

Використання методів дистанційної освіти має й значну кількість переваг, а саме: можливість віддаленого доступу до навчальних матеріалів, застосування гнучких графіків навчання, використання сучасних інформаційних технологій, план дій, спільна стратегія, чіткі правила, тайм-менеджмент, професійна гнучкість, наставництво. Крім того, дистанційне навчання є формою інноваційного менеджменту, що дозволяє більш ефективно здійснювати управління навчальним закладом та навчальним процесом.

Перспективність застосування дистанційного навчання також пояснюється мобільністю, складанням іспитів у спокійній атмосфері, застосуванням індивідуального підходу, навчанням у невимушеній обстановці. Важко спрогнозувати якість дистанційного навчання в сьогоденних умовах, проте доцільно розвивати вказаний формат навчання відповідно до вимог освітньої діяльності та потреб учасників освітнього процесу. Забезпечення дистанційної освіти повинно відбуватися поступово шляхом поширення кращих інноваційних практик, усунення технічних та організаційних недоліків, постійного навчання педагогічних кадрів. На порядку денному залишається також нормативно-правове регулювання дистанційної освіти.

В умовах продовження воєнних дій маємо надію, що освіта не втратить своєї популярності, але освітня політика потребує чітких та ефективних кроків. Важлива побудова дистанційного формату освіти як системи, що міститиме чіткий і однозначний перелік заходів, завдань та пріоритетів, а всі ланки освітнього процесу матимуть необхідну державну підтримку та забезпечення.